

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U001300

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 20-03-2024

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Чергик Наталія Юріївна

2. Natalia Y. Cherhik

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 032

Назва наукової спеціальності: Історія та археологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 032 Історія та археологія

Дата захисту: 20-09-2023

Спеціальність за освітою: Історія

Місце роботи здобувача: Національний заповідник «Хортиця»

Код за ЄДРПОУ: 02223572

Місцезнаходження: вул. Старого редуту 9., Запоріжжя, Запорізький р-н., 69017, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури та інформаційної політики України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 17.051.062

Повне найменування юридичної особи: Запорізький національний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125243

Місцезнаходження: вул. Жуковського, буд. 66, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69600, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Запорізький національний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125243

Місцезнаходження: вул. Жуковського, буд. 66, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69600, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 03.19.21

Тема дисертації:

1. Музеографічні публікації XIX – початку XX століття як джерело з історії України
2. Museographic publications of the 19th and early 20th centuries as a source of Ukrainian history

Реферат:

1. Наукове дослідження присвячене комплексному аналізу музейних видань XIX – початку XX ст. як історичних джерел. Основним завданням було дослідження процесу зародження та становлення музейних джерелознавчих студій на українських теренах, виявлення джерельного потенціалу вітчизняної музеографії означеного періоду. Дослідження проведене із дотриманням принципів об'єктивності, історизму та багатофакторності. Філософські (діалектичний, герменевтики) та загальнонаукові (аналіз, синтез, індукція, типологізація, статистичний) методи пристосовані до потреб джерелознавчого дослідження. Використано ряд спеціально-історичних методів (евристика, історико-генетичний, історико-порівняльний, текстологічний, біографічний). У дисертації проаналізовано такі види музеографічної продукції: каталоги, описи, альбоми, вказівники, звіти музеїв, програми, збірники, монопублікації. Аналізом охоплено переважно музейні видання другої половини XIX – початку XX ст. Поза увагою залишились видання листового формату (листівки, об'яви, афіші), інформативні властивості яких відносяться до галузі маркетингу, а не джерелознавчих студій. Окрім музеографії, джерельну базу дослідження склали архівні джерела (рукописи

музеографічних творів, ілюстративний матеріал до музейного видання, журнали цензурних комітетів, описи архівних справ, листи), публіковані епістолярні джерела, маргіналії, предмети музейних колекцій. Загально джерельна база становить 145 позицій. В дослідженні історіографії проблеми показано, що протягом XVI – на початку XVIII ст. описи храмових цінностей та приватних колекцій подавались у формі посилань на авторитетне джерело (тексти Старого Заповіту) та у вигляді передруку музеографічних робіт інших авторів. Протягом XVIII – на початку XIX ст. опубліковані колекції розглядались якості рекомендованої літератури для наукового розвитку і розширення знань про дари природи та артифікації. З другої половини XIX ст., на тлі поширення ідей позитивізму, музейні каталоги та описи наділилися статусом інструмента історичної науки – довідкового видання, яке дає первинні знання про пам'ятки, що зберігаються в музейних колекціях і можуть бути використані в дослідженнях історії суспільств. Вчені-позитивісти рекомендували звертатись до каталогів та інвентарів на етапі пошуку джерел та визначення теми наукового дослідження. Власне погляд на вітчизняні музеографічні твори XIX – початку XX ст. як на історичні першоджерела проявляється в роботах вчених СРСР з другої половини XX ст. Їх дослідження сфокусовані на проблемі розвитку музейної справи в Україні. Розглядаючи цей процес з точки зору марксистсько-ленінських задач побудови радянського суспільства, джерельний потенціал музеографії дорадянського періоду явно недооцінений, переважно представлений в якості хиб та помилок наукової, колекційної та експозиційної роботи «буржуазної інтелігенції». Науковці незалежної України розкрили джерельну роль музеографії для дослідження регіональних процесів становлення музейної та бібліотечної справи, церковної історії, археології, антикознавчих та мистецтвознавчих студій в Україні. Українські дослідники запропонували новий погляд на музеографічний доробок XIX – початку XX ст., проаналізувавши його через призму націотворчого руху в Україні. Результат дослідження представлений в параграфі 1.2. Важливий напрямок дисертаційного дослідження стосується терміну «музеографія», процес становлення якого на українських теренах представлений в контексті розвитку дефініції в європейському та українському науковому просторі. В роботі продемонстровано злам етимологічної дефініції в європейському музеологічному дискурсі, де з другої половини XX ст. «музеографією» називають практичні дії з музейною колекцією (наприклад, створення експозиції). Тим часом, в СРСР, у пострадянському науковому дискурсі та в Україні поняття хоча й отримало розвиток, проте залишилось на «етимологічних» позиціях. Так, в більш широкому розумінні, музеографія розглядається як галузь музеєзнавства і являє собою вид наукової роботи, направленої на опис музею та / або його колекцій; у вузькому розумінні музеографія – це публікації про музей та його колекції. В даній дисертації поняття «музеографія» ужито в другому значенні. Автором дослідження відзначене слабке уведення слова «музеографія» до наукового лексикону вітчизняних музеєзнавців, істориків, музейних працівників. Результат дослідження представлений в параграфі 1.1. Процес становлення та розвитку музеографічного видавництва в Україні досліджений у персонологічному вимірі, в контексті економічних, політичних, соціокультурних змін в Російській імперії. До уваги взято розвиток капіталістичних відносин, процеси урбанізації та міграції, цензурне законодавство, воєнно-революційні рухи. В параграфах 2.1 та 2.2 показано, що українські музеографи діяли в несприятливих суспільно-політичних умовах, лавірували між патріотичними поривами та необхідністю підкорятися вимогам імперської машини щодо національного питання та національної історико-культурної спадщини...

2. The scientific research is devoted to the comprehensive analysis of museum publications of the 19th and early 20th centuries. as historical sources. The main task was to research the process of origin and formation of museum source studies on Ukrainian territory, to identify the source potential of the national museography of the specified period. The research was conducted in compliance with the principles of objectivity, historicism and multifactoriality. Philosophical (dialectical, hermeneutics) and general scientific (analysis, synthesis, induction, typology, statistical) methods are adapted to the needs of source research. A number of special-historical methods (heuristics, historical-genetic, historical-comparative, textological, biographical) were used. The dissertation analyzed the following types of museographic products: catalogs, descriptions, albums, indexes, museum reports, programs, collections, mono-publications. The analysis covers mainly museum editions of the second half of the 19th and early 20th centuries. Publications in letter format (postcards, announcements, posters), whose

informative properties belong to the field of marketing, and not to source studies, were left out of consideration. In addition to museography, the source base of the research consisted of archival sources (manuscripts of museographic works, illustrative material for museum publications, journals of censorship committees, descriptions of archival cases, letters), published epistolary sources, marginalia, objects of museum collections. The total source base is 145 items. In the study of the historiography of the problem, it is shown that during the 16th - at the beginning of the 18th centuries. descriptions of temple treasures and private collections were submitted in the form of references to an authoritative source (the texts of the Old Testament) and in the form of reprints of museographic works by other authors. During the 18th - at the beginning of the 19th centuries. the published collections were reviewed as recommended literature for scientific development and expansion of knowledge about the gifts of nature and artifice. Since the second half of the 19th century, against the background of the spread of positivist ideas, museum catalogs and descriptions have been given the status of a tool of historical science - a reference publication that provides primary knowledge about the monuments stored in museum collections and can be used in research into the history of societies. Positivist scientists recommended turning to catalogs and inventories at the stage of searching for sources and determining the topic of scientific research. Actually, a look at the national museographic works of the 19th - early 20th centuries. as historical primary sources is manifested in the works of scientists of the USSR from the second half of the 20th century. Their research is focused on the problem of museum development in Ukraine. Considering this process from the point of view of the Marxist-Leninist tasks of building a Soviet society, the source potential of museography of the pre-Soviet period is clearly underestimated, mostly presented as errors and mistakes of the scientific, collection and exhibition work of the "bourgeois intelligentsia". Scientists of independent Ukraine revealed the source role of museography for the study of regional processes of formation of museum and library work, church history, archeology, antiquities and art studies in Ukraine. Ukrainian researchers offered a new look at the museographic work of the 19th and early 20th centuries, analyzing it through the prism of the nation-building movement in Ukraine. The result of the research is presented in paragraph 1.2. An important direction of the dissertation research concerns the term "museography", the process of its formation on the Ukrainian territory is presented in the context of the development of the definition in the European and Ukrainian scientific space. The work demonstrates the breakdown of the etymological definition in the European museological discourse, where from the second half of the 20th century. "museography" refers to practical actions with a museum collection (for example, creating an exposition). Meanwhile, in the USSR, in the post-Soviet scientific discourse and in Ukraine, the concept, although it received development, remained at the "etymological" positions. Thus, in a broader sense, museography is considered a branch of museology and is a type of scientific work aimed at describing the museum and...

Державний реєстраційний номер ДіР: 0118U000381

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Чергик Н. Ю. Становлення та розвиток терміну «музографія» в європейському науковому дискурсі XVIII – початку XXI століття. Zaporizhzhia Historical Review. Запоріжжя: ЗНУ, 2020. Випуск 2 (54). С. 1–8
- Чергик Н. Ю., Мільчев В. І. Термін «музографія» у вітчизняному науковому дискурсі XIX – початку XXI століття. Zaporizhzhia Historical Review. Запоріжжя: ЗНУ, 2020. Випуск 3 (55). С. 190–195.

- Чергік Н. Ю. Труд музеографа: підготовка музейного видання в Україні (кінець XIX – перша третина XX століття). ЕМІНАК: науковий щоквартальник. 2021. No 2 (34). квітень – червень. С. 296–305.
- Чергік Н.Ю. Оформлення українських музейних видань як джерельний ресурс музеографії (кінець XIX – початок XX століття). ЕМІНАК: науковий щоквартальник. 2021. No 4 (36). квітень – червень. С. 183–194.
- Чергік Н. Ю. Українська музеографія на хвилях цензурних коливань (кінець XIX – початок XX століття). Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Історія України. Українознавство: історичні та філософські науки». Харків, 2021. Випуск 32. С. 17–28.
- Чергік Н. Ю. Музейні видання другої половини XIX – початку XX століття в дослідженнях вітчизняних науковців. Чорноморська минувшина: записки Відділу історії козацтва на півдні України: збірник наукових праць. Одеса: ФОП Бондаренко М. О., 2021. Випуск 16. С. 74–79.
- Чергік Н. Ю. Запорозькі старожитності в українській музеографії другої половини XIX – початку XX століття. Zaporizhzhia Historical Review. Запоріжжя: ЗНУ, 2022. Випуск 6 (58). С. 59–67.
- Чергік Н. Ю., Мільчев В. І. Методика підготовки музеографічних публікацій вітчизняними дослідниками другої половини XIX – початку XX ст. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія. Ужгород, 2022. No 2 (47). С. 172–180.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0118U000381

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мільчев Володимир Іванович
2. Volodymyr I. Milchev

Кваліфікація: д. і. н., професор, 07.00.06

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Запорізький національний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125243

Місцезнаходження: вул. Жуковського, буд. 66, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69600, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Литвинова Тетяна Федорівна
2. Tetyana F. Litvynova

Кваліфікація: д.н, професор, 07.00.06**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-8682-2819**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара**Код за ЄДРПОУ:** 02066747**Місцезнаходження:** проспект Науки, буд. 72, Дніпро, Дніпровський р-н., 49045, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Дворкін Ігор Володимирович
2. Igor V. Dvorkin

Кваліфікація: к. і. н., доц., 07.00.01**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0001-9190-8265**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"**Код за ЄДРПОУ:** 02071180**Місцезнаходження:** вул. Кирпичова, буд. 2, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Андреев Віталій Миколайович
2. Andreev M. Vitaliy

Кваліфікація: д.н, професор, 07.00.06**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0003-1830-0629**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Київський університет імені Бориса Грінченка**Код за ЄДРПОУ:** 02136554

Місцезнаходження: вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Департамент освіти і науки, молоді та спорту виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації)

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Приймак Олег Миколайович
2. Oleg M. Priymak

Кваліфікація: д.н, професор, 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0896-1431

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Запорізький національний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125243

Місцезнаходження: вул. Жуковського, буд. 66, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69600, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Васильчук Геннадій Миколайович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Васильчук Геннадій Миколайович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Дребезов Денис Олегович

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна